

รายงานการวิจัยชุดโครงการ

เรื่อง

นวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

Innovation of Digital Learning based on Design Thinking Concepts
to Enhance the Potential for Sustainable Community Enterprises

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนันท์ภรณ์ ฉัตรภักดิ์รัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนทิพา อมรฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ บุตรฉุย

อาจารย์ ดร.ชุติวัดน์ สุวดีพิงศ์

อาจารย์ ดร.ปิยพจน์ ตัณฑะผลิน

อาจารย์ ดร.พิมพ์ประภา พาลพ่าย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวิชาการ (เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการวิจัย)

ประจำปี 2564

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

ชื่อเรื่อง	นวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
ชื่อผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร.ธนัทภรณ์ ฉัตรภักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันทิพา อมรฤทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชร์นันท์ บุตรฉุย อาจารย์ ดร.ชุติวัดน์ สุวัตติพงษ์ อาจารย์ ดร.ปิยะพจน์ ตัณฑะผลิน และอาจารย์ ดร.พิมพ์ประภา พาลพ่าย
ปีที่แล้วเสร็จ	2567

บทคัดย่อ

ชุดโครงการวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ 2) พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และ 3) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยและพัฒนา และการวิจัยการออกแบบตามลำดับ ตัวอย่างการวิจัยที่ศึกษาศักยภาพ/ทดลองใช้รูปแบบ/แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (2) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ และ (3) การสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนเกี่ยวกับ (1) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน (2) ความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และ (3) แหล่งศึกษาความรู้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเอง

2. รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บุคคล (2) เครื่องมือดิจิทัล (3) กิจกรรม (4) องค์ความรู้ และ (5) การสนับสนุน และขั้นตอนของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (2) ศึกษาสื่อการเรียนรู้ ค้นหาและแบ่งปันความรู้ (3) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และสร้างผลงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงออกแบบ และ (4) ทดสอบผลงานนวัตกรรม

3. คุณสมบัติของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องการ คือ มีช่องทางการรีวิวสินค้า ช่องทางการให้คำปรึกษา และแนะนำ พื้นที่แสดงสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์และออฟไลน์ ศูนย์การเรียนรู้ในระบบฯ แหล่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ การแบ่งปันความคิดเห็น ระบบอาสาสมัครช่วยวิสาหกิจชุมชน การให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ คอร์สเรียนต่าง ๆ แพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้ (1) หลักสูตรการเรียน (2) ร้านค้า สินค้า/บริการต่าง ๆ (3) ข้อมูลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ (4) ชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ และ (5) ประกาศสำคัญ และแพลตฟอร์มดิจิทัลนี้ ประกอบไปด้วย 2 ระบบ คือ (1) ระบบสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป และ (2) ระบบสำหรับผู้ดูแลระบบ

คำสำคัญ : นวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การคิดเชิงออกแบบ วิสาหกิจชุมชน

Title: Innovation of Digital Learning based on Design Thinking Concepts to Enhance the Potential for Sustainable Community Enterprises

Researchers: Associate Professor Thanathnuth Chatpakkarattana, Ph.D., Assistant Professor Phantipa Amornrit, Ph.D., Assistant Professor Patthanan Bootchuy, Ph.D., Pimprapa Phanphai, Ph.D., Chutiwat Suwatthipong, Ph.D., and Piyapot Tantaphalin, Ph.D.

Year: 2024

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the potential and readiness of using digital technology to be model a successful community enterprises model, 2) develop an online design thinking-based online community enterprising entrepreneurs, and 3) develop a design thinking-based digital platform to promote a communal enterprise potential. The research participants were communal enterprise' entrepreneurs in Nonthaburi Province.

The results of the research are as followed;

1. The key characteristics of community enterprises with potential for innovation development consisted of three aspects: 1) product development concepts, 2) key factors that made community enterprise products successful, and 3) necessary support for potential development. For promoting the use of digital technology to increase the potential of community enterprises, the emphasis should be given in order to support 1) the basic knowledge on the information and communications technology 2) the knowledge on e-commerce 3) learning resources for self-improvement.

2. A development of an online design learning-based learning community to create innovation for community enterprise entrepreneurs consisted of (1) people, (2) digital tools, (3) activities, (4) knowledge, and (5) support. The development of an online design thinking-based learning community to creating innovation for community enterprise entrepreneurs required the following four steps: (1) joining an online learning community, (2) studying learning materials, exploring and sharing knowledge, (3) consulting an expert and creating innovative works based on design thinking concepts, and (4) conducting test on the innovation.

3. the need for digital platforms included, product review channels, advice and guidance channels, an online exhibition area and offline distribution, a learning center, various sources of knowledge, sharing opinions, a volunteer system to help community enterprises, providing various information about the upskilling and reskilling courses. Digital platforms It consisted of the following details: 1) curriculum or study courses, 2) shops, products or services, 3) information or consulting organizations from various agencies, 4) community sharing, and 5) important announcements and digital platforms consisting of two parts: 1) a system for general users and 2) a system for administrators.

Keywords: Innovation of digital learning, Design Thinking, Community Enterprises

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวิชาการ (เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการวิจัย) จากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีงบประมาณ 2564 ซึ่งงานวิจัยสามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องด้วยได้รับความอนุเคราะห์จากกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนนทบุรี และศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม ที่ปรึกษาชุดโครงการวิจัย คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

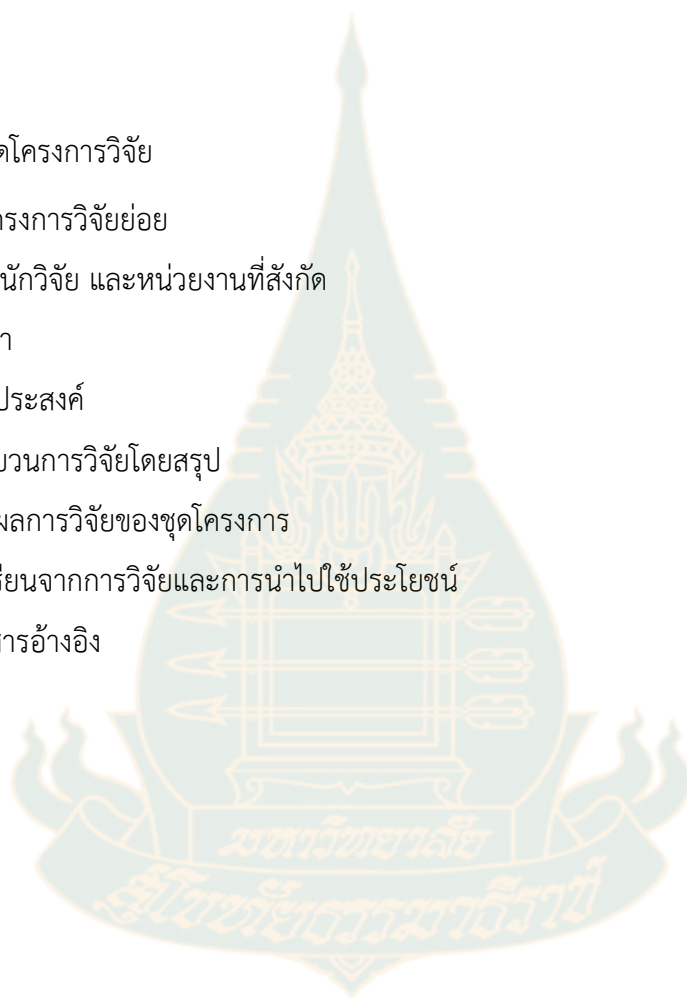
คณะผู้วิจัย

พุทธศักราช 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
ส่วนเนื้อหา	
1. ชื่อชุดโครงการวิจัย	1
2. ชื่อโครงการวิจัยย่อย	1
3. คณะนักวิจัย และหน่วยงานที่สังกัด	1
4. บทนำ	2
5. วัตถุประสงค์	5
6. กระบวนการวิจัยโดยสรุป	5
7. สรุปผลการวิจัยของชุดโครงการ	6
8. บทเรียนจากการวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์	10
9. เอกสารอ้างอิง	11

1. ชื่อชุดโครงการวิจัย นวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
Innovation of Digital Learning based on Design Thinking Concepts to Enhance the Potential for Sustainable Community Enterprises

2. ชื่อโครงการวิจัยย่อย

2.1 การศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

The Study of Potential and Readiness in Using Digital Technology for Enhancing to be Model Community Enterprises

อาจารย์ ดร.ปิยพจน์ ตัณฑะผลิน และอาจารย์ ดร.ชุตีวัฒน์ สุวัตติพงษ์

2.2 การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

The Study of Potential and Readiness in Using Digital Technology for Enhancing Community Enterprise Innovative Potential

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์รัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ บุตรฉุย

2.3 การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
Digital Platform based on Design Thinking Process to Enhance a Community Enterprise Potential

อาจารย์ ดร.ชุตีวัฒน์ สุวัตติพงษ์ และอาจารย์ ดร.พิมพ์ประภา พาลพ่าย

3. คณะนักวิจัย และหน่วยงานที่สังกัด

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ธนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์รัตน์ (หัวหน้าชุดโครงการวิจัย)

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนทิพา อมรฤทธิ

3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ บุตรฉุย

3.4 อาจารย์ ดร.ชุตีวัฒน์ สุวัตติพงษ์

3.5 อาจารย์ ดร.ปิยพจน์ ตัณฑะผลิน

3.6 อาจารย์ ดร.พิมพ์ประภา พาลพ่าย

สังกัดสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4. บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้นำแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาโลกในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability Development Goals: SDGs) พ.ศ. 2573 ที่เน้นการพัฒนาที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้นำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติมาบรรจุเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาประเทศ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2564) ซึ่งเห็นได้จากนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” (Thailand 4.0) หรือที่เรียกว่าโมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน คือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไทยไปสู่ “เศรษฐกิจฐานคุณค่า” (Value-Based Economy) จากโมเดลเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ “ทำมาก ได้น้อย” ไปสู่ “ทำน้อย ได้มาก” เพื่อก้าวข้ามจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำทางสังคม และกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา โดยการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth) มิติที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well-beings) มิติที่ 3 การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) และ มิติที่ 4 การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness) (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ซึ่งแน่นอนว่าการขับเคลื่อนนโยบาย 4.0 ให้สำเร็จตามนโยบายดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญของคนไทยทุก ๆ คน ดังนั้นการพัฒนา “คนไทยทุกคน” จึงเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน เป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทย 4.0 คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยทุกกลุ่มให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มคนที่ยังต้องการเติมเต็มศักยภาพ ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาความยากจนอย่างมาก ดังนั้นภารกิจสำคัญคือจะต้องทำให้ คนในกลุ่มนี้มี “โอกาสทางสังคม” (Social Mobility) โดยเน้นการป้องกันความเสี่ยงให้พวกเขาหลุดพ้นกับดักความยากจน ด้วยการสร้างแต้มต่อและสร้างโอกาส พร้อม ๆ กับการเสริมสร้างศักยภาพไปที่ตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ยังคงยึดหลักที่ว่า “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อนำพาประเทศก้าวข้ามจากประเทศที่กำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งแม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้ก็มีการเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่จะเข้ามาท้าทายตลอดเวลาด้วยการเร่งพัฒนาคน ให้รู้จักสร้างองค์ความรู้มากกว่าแค่สั่งสมความรู้ ยกกระดับเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานและการเรียนรู้แบบใหม่ และเรียนรู้เหตุการณ์ผ่านมุมมองใหม่และเร่งสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

การเสริมสร้างศักยภาพคนไทยให้สามารถ (1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โมคัมถ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” (2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และ (3) เปลี่ยนจากภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น (อรนุช วรรณภิญโญ, 2559) ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศดังกล่าว โดยพบว่าหลักการคิดเชิงออกแบบ หรือ Design Thinking เป็นกระบวนการคิดเพื่อแก้ไขปัญหาหรือโจทย์ให้ถูกจุด ตลอดจนพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือโจทย์ที่ตั้งไว้ เพื่อที่จะหาวิถีทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด การแก้ปัญหาจะมุ่งเน้นการทำความเข้าใจและเข้าถึงจิตใจของกลุ่มผู้ใช้หรือผู้บริโภคเป็นอันดับแรก โดยมีเจตนาในการสร้างผลลัพธ์ในอนาคตที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ตอบโจทย์ตลอดจนแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์อีกด้วย (Tim Brown, 2008; DEX Space, 2016; พสุ เดชะรินทร์, 2557; พัชรนันท์ บุตรฉุย, 2559) ดังนั้นหากต้องการขับเคลื่อนประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ หลักการคิดเชิงออกแบบจึงเป็นหนึ่งในทางเลือกที่เหมาะสม และสามารถเปลี่ยนมุมมองหรือวิธีคิดแบบดั้งเดิมให้สร้างสรรค์เป็นเชิงนวัตกรรมได้

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy) เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก หรือวิสาหกิจชุมชนก่อน วิสาหกิจชุมชน คือกิจการที่เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนที่มีความผูกพันใกล้ชิดและวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อผลิตสินค้า ให้บริการ หรือการอื่น ๆ โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรายได้กับครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก เน้นการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือการจัดการทุนของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน สามารถต่อยอดเป็น “วิสาหกิจขนาดกลางและย่อม” ได้ในอนาคตหากมีความพร้อมเพียงพอ (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548, 2548; กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562; สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2563; วรรณพงศ์ ช่วยรักษา, 2560; อุทัย ปริญญาสุทินันท์, 2560; ทศพร แก้วขวัญไกร, 2560; อนุรัตน์ อนันนทาธร, 2562) แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าวิสาหกิจชุมชนหลายกลุ่มประสบความล้มเหลวอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจการมักไปกระจุกตัวอยู่ในรูปแบบที่คล้ายกันเป็น

จำนวนมาก ทำให้เกิดภาวะการแข่งขันกันเองสูง (อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์, 2560) อีกทั้งยังขาดความชัดเจนในทิศทางของการพัฒนา ขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2556) สอดคล้องกับธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556) ที่ได้สะท้อนสภาพปัญหาของวิสาหกิจชุมชนว่า ส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการตลาดมากทำให้สินค้าหรือบริการไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ เช่นเดียวกับที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) อธิบายว่าหากธุรกิจไม่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทางธุรกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการเดิมของตน หรือสร้างสินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด จะไม่สามารถแข่งขันได้อีกต่อไป เพราะในยุคดิจิทัลนี้เป็นการแข่งขันที่อยู่บนพื้นฐานของนวัตกรรมสินค้าและบริการ (Innovation Economy) ยิ่งไปกว่านั้นวิสาหกิจชุมชนยังมีปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทั้งด้านระบบบัญชีและการเงิน ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการผลิต ด้านภาษาต่างชาติ ด้านต้นทุนการผลิต ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจังที่จะให้ข้อมูลที่ทันสมัยให้ผู้ประกอบการรู้เท่าทันสถานการณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างชัดเจน (ดวงสมร พทพตกุล, 2553; สัญญา เคนาภูมิ, 2558)

จากสภาพปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐาน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการซึ่งงานวิจัยชุดโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ (2) พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและ (3) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งข้อค้นพบจากชุดโครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” จะเป็นต้นแบบการพัฒนาศักยภาพของคนไทยจากระบบฐานราก ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำพาประเทศไทยเปลี่ยนสถานะจาก “ประเทศกำลังพัฒนา” เป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

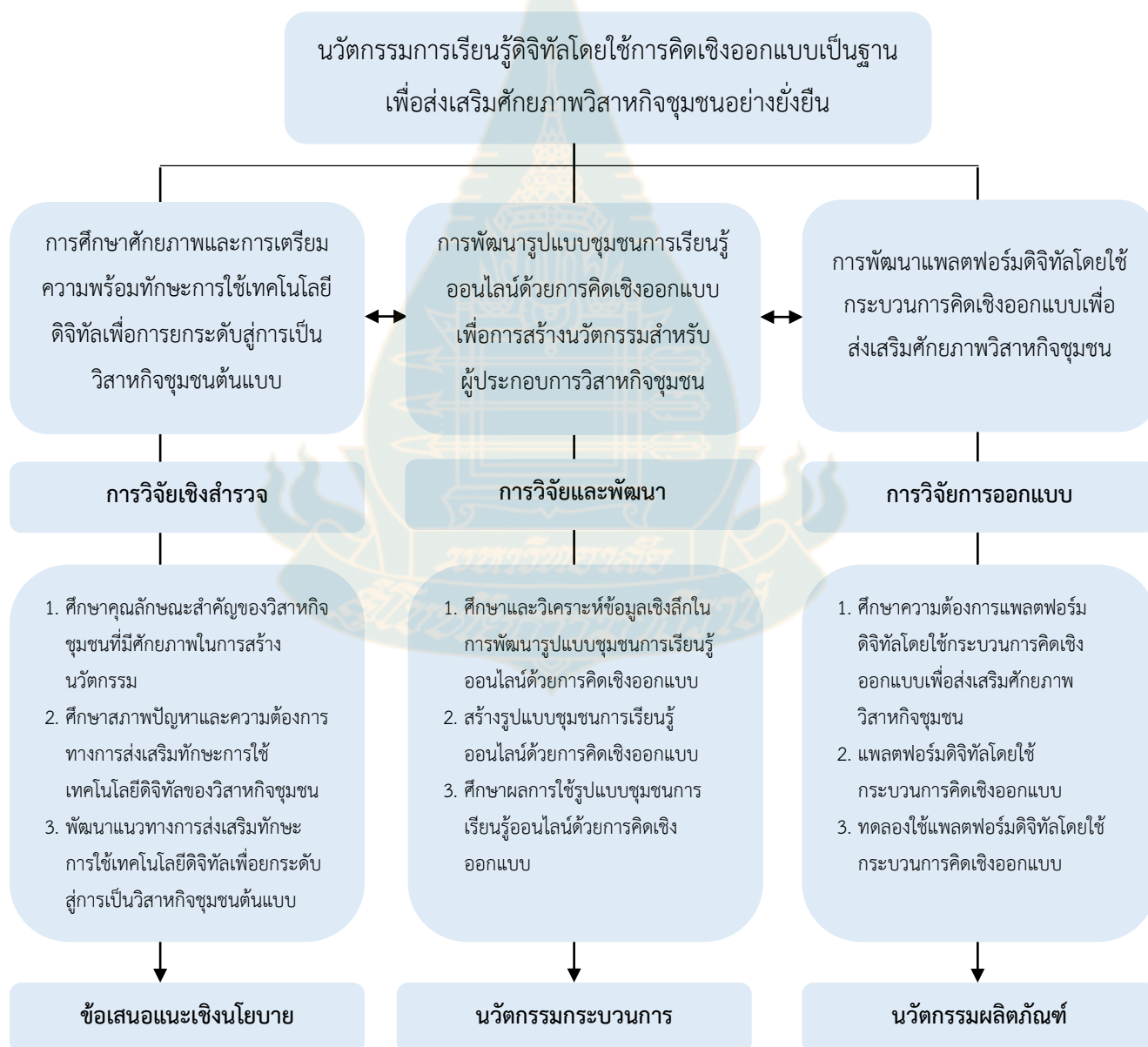
5. วัตถุประสงค์

5.1 เพื่อศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ

5.2 เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

5.3 เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

6. กระบวนการวิจัยโดยสรุป

7. สรุปผลการวิจัยของชุดโครงการ

ผลสรุปของชุดโครงการวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนนี้ เกิดจากผลของการดำเนินงานวิจัยในแต่ละโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่การศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยผลการวิจัยของแต่ละโครงการได้นำมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากเพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีรายได้มากยิ่งขึ้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางธุรกิจเพื่อสร้างสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค สรุปข้อค้นพบดังนี้

7.1) การศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ได้ผลผลิตเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถนำประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดเป็นแนวทางหรือกรอบการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ โดยมีประเด็นที่นำไปใช้ดังนี้ (1) การระบุคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ต้องประกอบด้วย (1.1) ด้านแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยจำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการของตลาดก่อน รวมถึงมีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของตนเองสู่สมาชิกในชุมชนซึ่งควรเริ่มต้นจากสิ่งที่ตนเองสนใจด้วย สำหรับการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์สามารถดำเนินการได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาด้านภาพลักษณ์หรือการบริการเพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความประทับใจ นอกจากนี้การนำเสนอวิถีชีวิตท้องถิ่นให้เข้าถึงบุคคลภายนอกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนก็เป็นแนวคิดที่สำคัญ กล่าวคือการนำวิถีชีวิต กิจกรรม หรือวัฒนธรรมของชุมชนมาสร้างเรื่องราวให้กับผลิตภัณฑ์ก็นับเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ (1.2) ด้านปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างความเป็นเอกลักษณ์ องค์กรความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การส่งเสริมภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และประสิทธิภาพด้านการบริหารงาน การเงิน และปัจจัยการผลิต รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ และ (1.3) ด้านการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพ แบ่งเป็น การสนับสนุนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์เข้าสู่มาตรฐานต่าง ๆ และการสนับสนุนการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ประเด็นต่อมาคือ (2) การออกแบบหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ควรประกอบด้วย (2.1) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พื้นฐาน ทั้งความรู้พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมสำนักงาน หลักการ

ออกแบบสื่อพื้นฐานและลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต (2.2) ความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การออกแบบสื่อเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การขายสินค้าออนไลน์ การทำธุรกรรมออนไลน์ และกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ และ (2.3) แหล่งศึกษาความรู้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเอง ได้แก่ การพัฒนาและเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์ การยกระดับสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐาน กฎหมายและข้อพิพาทต่าง ๆ และช่องทางการติดต่อหน่วยงานเพื่อขอรับการสนับสนุนและประเด็นสุดท้ายคือ (3) แนวทางการเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย (3.1) การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ด้านการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพ และ (3.2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ประกอบไปด้วย การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการเตรียมแหล่งศึกษาความรู้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจของชุมชนด้วยตัวเองได้

7.2) การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ได้ผลผลิตเป็นนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับชุมชน โดยรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บุคคล ได้แก่ (1.1) ผู้ประกอบการ (1.2) ผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษา และ (1.3) ผู้อำนวยการความสะดวก (2) เครื่องมือดิจิทัล ได้แก่ (2.1) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพาหรือสมาร์ทโฟนที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตและมีพื้นที่เพียงพอสามารถใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ได้ (2.2) แพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ผ่าน LINE OA และ (2.3) เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ (3) กิจกรรม ภายใต้แนวคิดเชิงออกแบบ ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา กำหนดปัญหาให้ชัดเจน ระดมความคิด สร้างต้นแบบ และทดสอบต้นแบบ (4) องค์ความรู้สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์และงานบริการ และ (5) การสนับสนุนจากส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับขั้นตอนของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (2) ศึกษาสื่อการเรียนรู้ ค้นหาและแบ่งปันความรู้ (3) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และสร้างผลงานนวัตกรรมตามแนวคิดเชิงออกแบบ และ (4) ทดสอบผลงานนวัตกรรม ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถประยุกต์ใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ดังกล่าวเป็นต้นแบบสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อ

ปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่แท้จริงโดยนำแนวคิดเชิงออกแบบมาใช้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือต่อยอดจากของเดิมให้มีประสิทธิภาพหรือการใช้ประโยชน์ที่ดีขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการของตลาดก่อน เพื่อลดภาวะการแข่งขันกันเองและแก้ไขการประกอบกิจการที่กระจุกตัวอยู่ในรูปแบบที่คล้ายกันเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้รายละเอียดของได้มาซึ่งองค์ประกอบและขั้นการเรียนรู้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้มาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำมาบูรณาการร่วมกับข้อมูลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพบว่ามีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบด้านองค์ความรู้ที่สอดคล้องกัน คือชุมชนต้องการองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการยืดอายุผลิตภัณฑ์ การแปรรูป การพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรม รวมถึงหลักการออกแบบสื่อเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การขายสินค้าออนไลน์ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการมาผลิตอยู่ในรูปแบบของสื่อวิดีโอ เพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และองค์ความรู้บางประเด็นได้เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการโดยตรงเพื่อเปิดโอกาสให้นำปัญหามาร่วมแลกเปลี่ยนและนำไปสู่การสร้างผลงานนวัตกรรมต่อไป องค์ประกอบต่อมาคือด้านการสนับสนุน ที่ชุมชนต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานมาช่วยสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังพบความสอดคล้องทางด้านองค์ประกอบด้านเครื่องมือดิจิทัลที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้ไลน์แอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือหลักในการติดต่อสื่อสารผ่านสมาร์ทโฟน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือดิจิทัลที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในแนวทางเดียวกันว่าต้องใช้งานง่าย ผู้ประกอบการมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว สามารถฝึกฝนและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบฯ จึงได้นำ LINE Official Account (LINE OA) มาประยุกต์ใช้เนื่องจากมีฟีเจอร์ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารและส่งข้อมูลกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ประกอบการสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความทักทาย ข้อความตอบกลับอัตโนมัติ การบรอดแคสต์ เป็นต้น และด้วยเมนูการใช้งานของ LINE OA มีความใกล้เคียงกับไลน์แอปพลิเคชันที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการสามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวกในการติดต่อสื่อสารและเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น โดยหลังจากนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ตามแนวคิดเชิงออกแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของตัวอย่างจำนวน 30 คน โดย

การทดสอบค่าที (t-test dependent) พบว่า ตัวอย่างการวิจัยมีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการสร้างนวัตกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจำนวน 10 ผลงาน พบว่าผลงานที่สร้างขึ้นจัดเป็นนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือนวัตกรรมส่วนเพิ่ม ซึ่งเป็นลักษณะของนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงในมิติองค์ประกอบเฉพาะส่วนเสริมหรือบางส่วนขององค์ประกอบ โดยมียังคงประโยชน์หรือคุณค่าตามเดิมเพียงแต่มีประสิทธิภาพหรือการใช้ประโยชน์ที่ดีขึ้น กล่าวโดยสรุปการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันจำเป็นต้องปลูกฝังความคิดว่านวัตกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งการส่งเสริมแนวความคิดดังกล่าวให้เกิดขึ้นในธุรกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน ก็จะเปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็ง เป็นหนึ่งในกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

7.3) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ได้ผลิตเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เพื่อใช้เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อการออกแบบการวิจัย (Research Design) ความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกันระหว่างโครงการวิจัยย่อยที่ 1 และ 2 ปรากฏในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ความต้องการแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ (1.1) คุณสมบัติของแพลตฟอร์ม เช่น มีช่องทางการรีวิวนสินค้า ช่องทางการให้คำปรึกษาและแนะนำ พื้นที่แสดงสินค้าช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์และออฟไลน์ ศูนย์การเรียนรู้ในระบบฯ แหล่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ การแบ่งปันความคิดเห็น ระบบอาสาสมัครช่วยวิสาหกิจชุมชน การให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (1.2) คอร์สเรียนต่าง ๆ เช่น การถ่ายภาพสินค้าและวิดีโอ การผลิตสื่อภาพและตัดต่องานวิดีโอ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องการการให้คำปรึกษาและแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ องค์กรความรู้ ที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากคอร์สต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้การได้มีพื้นที่แบ่งปันความคิดเห็น และระบบอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือกัน นับเป็นการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ข้อค้นพบประเด็นต่อมาคือ (2) แพลตฟอร์มดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (2.1) หลักสูตรหรือคอร์สการเรียน (2.2) ร้านค้า สินค้า/บริการต่าง ๆ (2.3) ข้อมูลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ (2.4) ชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ และ (2.5) ประกาศสำคัญ โดยที่แพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบขึ้นด้วย 2 ระบบใหญ่ ๆ คือระบบสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป (Users) และระบบสำหรับผู้ดูแลระบบ (Admin) และ (3) หลังจากนำแพลตฟอร์มดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน พบว่ามีความคิดเห็นในทุก

ด้านอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความคิดเห็นว่าแพลตฟอร์มสามารถส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนได้ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแพลตฟอร์มดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นนี้จะประโยชน์ต่อชุมชน ผู้เริ่มต้นทำธุรกิจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

8. บทเรียนจากการวิจัย และการนำไปใช้ประโยชน์

8.1 บทเรียนจากการวิจัย การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนควรมีการประสานงานผ่านหน่วยงานหรือเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างทั่วถึง และการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยในรูปแบบออนไลน์ให้กับผู้ประกอบการที่มีพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีทีมงานผู้ช่วยที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหา หรือจัดกลุ่มย่อยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มใช้งาน รวมถึงการชี้แจงรายละเอียดและเงื่อนไขการเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบหรือแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผลการศึกษาเป็นไปด้วยความราบรื่นและกลุ่มตัวอย่างไม่สูญหายระหว่างการทดลอง

8.2 การนำไปใช้ประโยชน์ ข้อค้นพบจากการชุดโครงการวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาที่เน้นการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ สามารถนำไปใช้ได้ 3 มิติ ได้แก่ (1) กำหนดเป็นแนวทางหรือกรอบการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ รวมถึงนำไปใช้ออกแบบหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (2) นำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการคิดเชิงออกแบบ เป็นต้นแบบสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่แท้จริง และ (3) นำแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบไปใช้เพื่อส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนทั้งด้านการประกอบธุรกิจเพื่อเพิ่มยอดขายและการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จากคอร์สต่าง ๆ และการเข้าถึงการสนับสนุนจากหน่วยงาน ผู้เชี่ยวชาญ และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. <https://kdd.doae.go.th/wp-content/uploads/2020/04/คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.pdf>
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580)*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/047/T_0001.PDF
- ดวงสมร พงษ์พิบูล. (2554). ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนปี 2553 (เอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ). สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี, ราชบุรี. สืบค้นจาก http://www.research.doae.go.th/webphp/webmaster/fileworkres/R_08.pdf
- ทศพร แก้วขวัญไกร. (2560). ทางรอดวิกฤตเศรษฐกิจด้วยแนวทางวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9(2), 33-50. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj/article/view/121407>
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 97-122. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/85711>
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2556). บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 9(2), 22-32. สืบค้นจาก <http://opac01.rbru.ac.th/multim/journal/01618.pdf>
- นโยบาย Thailand 4.0 คืออะไร. (มกราคม - มีนาคม 2560). *ไทยคู่ฟ้า*, 33. <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000368.PDF>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548, 18 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 3 ก. หน้า 1-13.
- พสุ เดชะรินทร์. (2557). *Design Thinking. "มองมุมใหม่"* : กรุงเทพฯธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/591915>

- พัทธนันท์ บุตรอุย. (2559). การพัฒนารูปแบบการแบ่งปันความรู้ออนไลน์โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์อนาคต เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์เชิงธุรกิจของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพงศ์ ช่วยรักษา. (2560). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อม ความบ้านลำเต่าจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57750167.pdf
- วิสาหกิจชุมชน. (ธันวาคม 2563 - มกราคม 2564). เดอะโนวเลข, 3(16). สืบค้นจาก http://www.okmd.or.th/upload/pdf/2564/pdf/The_Knowledge_vol_16.pdf
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัด มหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2(3), 68-85. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Praewa-ksu_Journal/article/view/89425
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน : เกี่ยวกับ SDGs. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2564, จาก <http://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>
- _____. (2563). ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน : Thailand's SDG Roadmap. <https://sdgs.nesdc.go.th/thailands-sdg-roadmap/>
- อรนุช วรรณภิญโญ. (2559). ก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 และการขับเคลื่อนภาคการค้าบริการ. ใน ผู้อำนวยการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, วารสารสำนักงานนโยบายและ ยุทธศาสตร์การค้า, 6(62), 3. สืบค้นจาก http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/tpsoc_journal_sep_59_issue_62.pdf
- อุทัย ปริญญาสุพินันท์. (2560). “วิสาหกิจชุมชน” ปฏิทรรศน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ. วารสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 37 (2), 131-150. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/94867>

- อนรรตน์ อนันนทนาธร. (2562). การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารการเมืองและกฎหมาย*, 11(3), 683-703. สืบค้นจาก <http://ojslib3.buu.in.th/index.php/law/article/view/6890>
- DEX Space. (2016). *DESIGN THINKING คืออะไร* (OVERVIEW). สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://medium.com/base-the-business-playhouse/design-thinking-คืออะไร-overview-dc8c8e7547db>.
- Tim Brown. (2008). *Design Thinking*. Harvard Business Review. Retrieved on September 30, 2020, from <https://hbr.org/2008/06/design-thinking>.

